

Ганна ЧАЙКОВСЬКА
кандидат біологічних наук,
доцент кафедри педагогіки і методики
початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
chaicov@elr.tnpu.edu.ua

ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДІВ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Одним із пріоритетних завдань сучасної освітньої політики в Україні є впровадження профільної середньої освіти, що потребує системного узгодження та інтеграції освітніх процесів, забезпечення наступності між різними рівнями здобуття освіти. У цьому контексті особливої актуальності набуває партнерство між закладами профільної середньої та вищої освіти, що обґрунтовується вимогами чинного законодавства та сучасних освітніх стандартів України. Крім того, розвиток партнерської взаємодії відповідає Цілям сталого розвитку ООН, забезпечуючи якісну, доступну та інклюзивну освіту для всіх (Ціль 4) і зміцнюючи партнерство для досягнення сталого розвитку (Ціль 17), що підкреслює її стратегічну значущість для освітньої системи України та актуалізує проблему ефективності партнерства в умовах трансформації освітньої екосистеми та сучасних викликів сталого розвитку.

Аналіз наукової літератури дозволяє розглядати партнерство в освіті як форму поглиблених міжособистісних і міжорганізаційних зв'язків, спрямованих на спільне використання ресурсів, професійного досвіду та інноваційних підходів задля забезпечення сталого розвитку освітніх інституцій і досягнення взаємовигідних результатів для всіх учасників освітнього процесу [3, с. 41]. О. Тадеуш визначає освітнє партнерство як відкриту систему внутрішніх та зовнішніх зв'язків, що забезпечує взаємодію різних суб'єктів освітнього простору [4]. Г. Жирська та О. Турчин розглядають партнерство між закладами вищої та загальної середньої освіти як ефективний інструмент оптимізації освітнього процесу та професійної орієнтації випускників [1]. О. Семенов та М. Вовк наголошують, що педагогічне партнерство формує інноваційне діалогічне освітнє середовище, сприяє професійному й особистісному розвитку педагогів на засадах наставництва та взаємодії, а також утворює академічні традиції та культуру [2].

Водночас, попри значну увагу науковців до проблеми освітнього партнерства, його практична реалізація у взаємодії між закладами профільної середньої та вищої освіти потребує вдосконалення, з огляду на динамічні трансформації освітньої екосистеми та сучасні виклики сталого розвитку.

Метою статті є дослідження теоретичних і прикладних аспектів партнерської взаємодії між закладами профільної середньої та вищої освіти, а

також обґрунтування напрямів і механізмів її результативної реалізації з урахуванням актуальних освітніх запитів і суспільних викликів.

Освітнє партнерство закладів профільної середньої та вищої освіти розглядаємо як цілеспрямовану, системну й довготривалу взаємодію, що ґрунтується на принципах рівноправності, взаємної відповідальності та довіри й виступає інструментом узгодження освітніх процесів у межах єдиного освітнього простору. Така взаємодія спрямована на забезпечення наступності між рівнями освіти, підвищення якості освітніх програм і практик, розвиток професійного потенціалу педагогів, підтримку усвідомленого вибору індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти та формування стійких моделей інституційної співпраці.

Розвиток освітнього партнерства потребує чіткого визначення напрямів і механізмів, здатних забезпечити його ефективність у мінливому освітньому середовищі. До таких напрямів належать: формування педагогічної спільноти як відкритого професійного простору для обміну досвідом і узгодження освітніх підходів; упровадження кроссекторального викладання, що розширює можливості інтеграції інституційних ресурсів і професійних компетентностей педагогів; організація спільної навчально-методичної та науково-методичної діяльності, орієнтованої на поєднання теоретичних положень із практичними освітніми запитами; реалізація проєктної діяльності як інструменту спільного розвитку, інновацій і реагування на актуальні виклики; забезпечення системної профорієнтаційної роботи, що сприяє усвідомленому вибору індивідуальної освітньої траєкторії здобувачами освіти; налагодження інституційної та організаційної взаємодії, яка створює передумови для стабільних і відтворюваних моделей співпраці між закладами освіти тощо. Детальніше розглянемо кожен із зазначених напрямів.

Формування педагогічної спільноти розглядаємо як цілісний процес організації професійної взаємодії внутрішніх (здобувачі освіти, науково-педагогічні та педагогічні працівники, адміністрація) і зовнішніх (батьки, випускники, представники органів місцевої влади, роботодавці, інші заклади освіти, освітні центри, громадські організації) стейкхолдерів, спрямований на узгодження освітніх інтересів і спільну відповідальність за результати освітньої діяльності. Реалізація такої взаємодії передбачає вибудовування стійких партнерських зв'язків і створення спільних комунікаційних та діяльнісних платформ, що забезпечують відкритість обміну досвідом і координацію освітніх дій. Важливим напрямком цього процесу є залучення стейкхолдерів до спільного планування, реалізації й оцінювання освітніх ініціатив, що підвищує здатність адаптуватися до змін освітнього середовища, та забезпечувати довготривалу результативність рішень.

Ефективне партнерство реалізується через конкретні напрями діяльності та механізми взаємодії. Одним із таких інструментів є кроссекторальне викладання, що здійснюється шляхом взаємного обміну педагогічними кадрами між різними секторами освіти: викладачі закладів вищої освіти залучаються до викладання у ліцей, а вчителі-практики – до реалізації

окремих освітніх компонентів, модулів або занять у закладах вищої освіти. Така форма співпраці передбачає проведення лабораторних і практичних занять, виконання спільних дослідницьких проєктів, а також реалізацію інтерактивних освітніх заходів за участю ліцеїстів, студентів, викладачів і шкільних педагогів, що сприяє формуванню прикладних компетентностей, розвитку навичок командної роботи, проєктного планування й управління, а також підвищенню мотивації до навчання. Запровадження такої моделі стимулює професійний діалог та впровадження інноваційних педагогічних практик.

Дієвим механізмом партнерства є організація спільної навчально-методичної та науково-методичної діяльності. Навчально-методичне партнерство передбачає узгодження та спільну реалізацію змісту навчання, методів, форм і засобів освітнього процесу. Воно охоплює спільну розробку та оновлення навчальних програм, курсів за вибором і модулів, узгодження методик викладання та критеріїв оцінювання, методичний супровід профільного навчання, а також обмін навчально-методичними матеріалами та кращими педагогічними практиками.

Науково-методичне партнерство орієнтоване на інтеграцію наукових досліджень і педагогічної практики в освітній процес. Воно передбачає залучення викладачів закладів вищої освіти до науково-методичного супроводу профільної освіти, реалізацію спільних науково-дослідних та експериментальних проєктів, апробацію та впровадження результатів педагогічних досліджень у практику ліцеїв, розробку та експертизу інноваційних педагогічних технологій, підготовку спільних публікацій та участь у конференціях та семінарах.

Партнерська взаємодія передбачає системну профорієнтаційну роботу, спрямовану на підтримку усвідомленого вибору індивідуальної освітньої траєкторії здобувачами освіти та формування стійкої мотивації до професійного розвитку. У межах такої взаємодії створюються умови для організації спільних профорієнтаційних заходів, зустрічей із фахівцями, ознайомчих практик і консультацій, що забезпечує комплексний супровід учнів у процесі професійного самовизначення та сприяє формуванню людського потенціалу, зорієнтованого на потреби ринку праці й цілі сталого розвитку суспільства.

Ефективна партнерська взаємодія неможлива без інституційної та організаційної підтримки, яка забезпечує системність і сталість співпраці. Вона включає нормативно-правове оформлення партнерства, координацію спільних ініціатив, участь представників ліцеїв у дорадчих органах закладів вищої освіти та залучення викладачів університетів до експертизи освітніх програм. Завдяки цим механізмам формується стабільна модель співпраці, що інтегрує професійну, освітню, наукову та управлінську взаємодію й забезпечує довготривалу ефективність партнерства в умовах розвитку освітньої екосистеми.

Отже, освітнє партнерство між закладами профільної середньої та вищої освіти є комплексним механізмом, що забезпечує наступність освіти, розвиток професійних і ключових компетентностей здобувачів освіти, а також підвищення педагогічної майстерності викладачів і вчителів. Його ефективність визначається інтеграцією освітніх процесів, реалізацією спільних освітніх практик, наставництвом, кроссекторальним викладанням, навчально-практичною та проєктною діяльністю, профорієнтаційною роботою та системною інституційною взаємодією. Впровадження таких механізмів сприяє формуванню стійкої педагогічної спільноти, розвитку інноваційних підходів до навчання, інтеграції науки і практики, а також створює платформу для довгострокової співпраці на засадах сталого розвитку між закладами загальної середньої освіти, університетом і громадою.

Список використаних джерел

1. Жирська Г. Я., Турчин О. В. Партнерство закладів вищої та загальної середньої освіти як засіб професійного росту педагогів. *Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції «Підготовка майбутніх учителів фізики хімії біології та природничих наук в контексті вимог Нової української школи»*. 2020. С. 137–140.
2. Семенов О. М., Вовк М. П. Педагогічне партнерство як пріоритет сучасної педагогічної освіти. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. № 3(2). 7 с.
3. Сімшаг І. О. Стратегічне партнерство у сфері освітніх послуг. дис. докт.філос. : 073 «Менеджмент». Київ, 2025. 316 с.
4. Тадеуш О. Освітнє партнерство у просторі вищої школи: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2020. № 33. С. 57–69.